

Uvod

Investicije u nova osnovna sredstva predstavljaju jedan od ključnih pokazatelja ekonomskog razvoja i strukturalnih promena u privredi. One odražavaju sposobnost lokalne ekonomije da se modernizuje, poveća proizvodne kapacitete, unapredi konkurentnost i obezbedi dugoročan održivi rast. Posebno su značajne u regionalnim i lokalnim analizama, jer ukazuju na razvojne potencijale, sektorske prioritete i stepen privredne aktivnosti na određenoj teritoriji.

Podaci su preuzeti sa web prezentacije RZS Srbije <https://publikacije.stat.gov.rs/G2025/Xls/G202513052.xlsx> iz dela: Ostvarene investicije u nova osnovna sredstva u 2024.

Predmet ovog istraživanja su investicije privrede u nova osnovna sredstva na teritoriji tri grada: Čačka, Kraljeva i Novog Pazara. Analiza je zasnovana na podacima o ukupnom iznosu investicija i njihovoj raspodeli po delatnostima, uključujući prerađivačku industriju, energetiku, građevinarstvo, trgovinu, saobraćaj, kao i pojedine uslužne sektore. Ovakav pristup omogućava sagledavanje ne samo ukupnog obima investicija, već i strukture ulaganja, što je od posebnog značaja za razumevanje lokalnih razvojnih pravaca.

Cilj istraživanja je da se utvrde razlike i sličnosti u investicionoj aktivnosti između posmatranih gradova, kao i da se identifikuju dominantne delatnosti koje nose investicioni razvoj u svakom od njih. Posebna pažnja posvećena je uporednoj analizi, kako bi se ukazalo na relativni položaj svakog grada u regionalnom kontekstu.

Rezultati istraživanja mogu poslužiti kao osnova za dalje ekonomske analize, kreiranje lokalnih razvojnih politika i donošenje odluka u vezi sa podsticanjem investicija u pojedinim sektorima. Takođe, oni doprinose boljem razumevanju investicionih tokova i razvojnih potencijala posmatranih urbanih sredina.

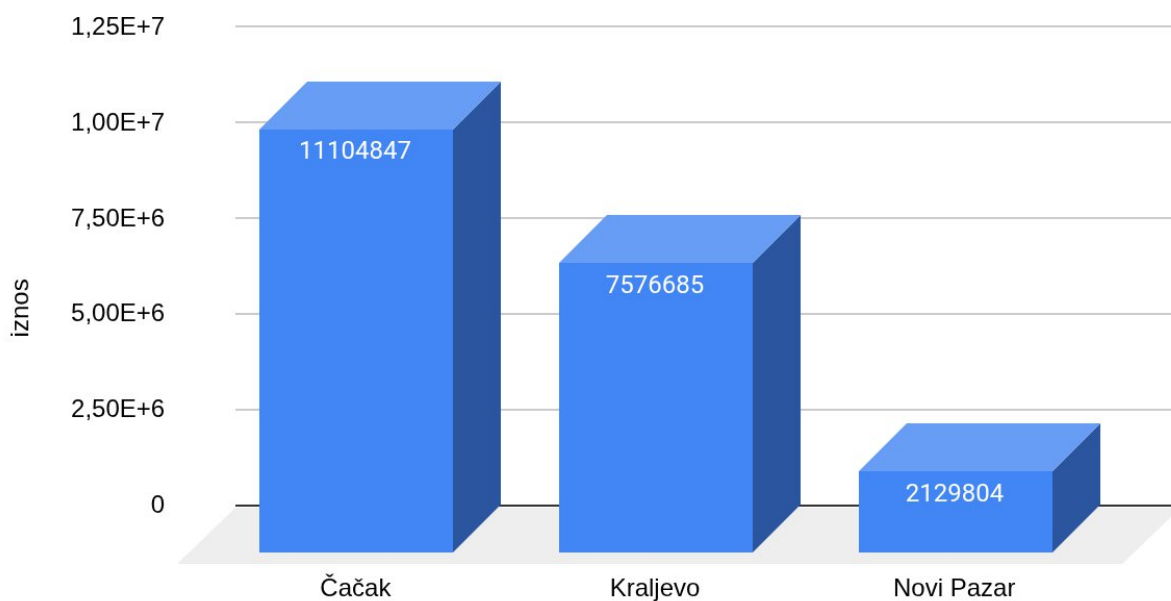
I Analiza investicija po gradovima

U ovom poglavlju razmatra se struktura i obim investicija u nova osnovna sredstva po delatnostima za svaki od posmatranih gradova: Čačak, Kraljevo i Novi Pazar. Analiza po gradovima omogućava detaljniji uvid u lokalne investicione prioritete i dominantne sektore privredne aktivnosti.

Tabela: Ostvarene investicije u nova osnovna sredstva na teritoriji grada u 2024. godini

Grad	iznos (u 000 RSD)
Čačak	11.104.847
Kraljevo	7.576.685
Novi Pazar	2.129.804

Ostvarene investicije privrede u nova osnovna sredstva u 2024., po gradovima

2.1. Grad Čačak

Ukupan iznos investicija u nova osnovna sredstva u Čačku iznosi **11.104.847** (u posmatranim novčanim jedinicama), što ovaj grad pozicionira kao investiciono najaktivniji među analiziranim gradovima.

Struktura investicija pokazuje izrazitu dominaciju **prerađivačke industrije**, u koju je uloženo **5.617.828**, što čini približno polovinu ukupnih investicija. Ovaj podatak ukazuje na snažnu industrijsku osnovu Čačka i njegovu orijentaciju ka proizvodnim delatnostima.

Značajna sredstva usmerena su i u sektor **snabdevanja električnom energijom, gasom i parom (1.287.478)**, kao i u **saobraćaj i skladištenje (1.109.795)**, što ukazuje na ulaganja u infrastrukturu i logističke kapacitete. Takođe, primetna su ulaganja u **trgovinu na veliko i malo (1.226.702)** i **državnu upravu i obavezno socijalno osiguranje (1.098.746)**, što govori o paralelnom jačanju javnog sektora i tržišnih delatnosti.

Investicije u ostale sektore, poput obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, umetnosti i rekreacije, prisutne su u manjem obimu, dok u pojedinim delatnostima (poljoprivreda, rudarstvo, poslovanje nekretninama) nisu evidentirana ulaganja.

2.2. Grad Kraljevo

Ukupan iznos investicija u Kraljevu iznosi **7.576.685**, što je značajno manje u odnosu na Čačak, ali i dalje ukazuje na solidan investicioni potencijal.

Kao i u Čačku, najveći deo investicija usmeren je u **prerađivačku industriju (2.429.877)**, ali sa znatno manjim apsolutnim iznosom. Posebno se izdvaja sektor **informisanja i komunikacija**, sa investicijama od čak **1.803.904**, što Kraljevo razlikuje od ostalih posmatranih gradova i ukazuje na jači razvoj savremenih, tehnološki orijentisanih delatnosti.

Značajna ulaganja zabeležena su i u **snabdevanje električnom energijom, gasom i parom (1.217.834)** i **državnu upravu i obavezno socijalno osiguranje (980.736)**. Ulaganja u trgovinu, građevinarstvo i saobraćaj prisutna su, ali u relativno skromnim iznosima.

Investicije u poljoprivredu su simbolične (**4.768**), dok u više delatnosti, poput rudarstva i ostalih uslužnih delatnosti, ulaganja nisu evidentirana.

2.3. Grad Novi Pazar

Novi Pazar beleži ukupne investicije od **2.129.804**, što ga čini gradom sa najnižim obimom ulaganja među analiziranim jedinicama lokalne samouprave.

Najveći deo investicija usmeren je u **zdravstvenu i socijalnu zaštitu**, sa iznosom od **626.775**, što predstavlja dominantnu investicionu delatnost u ovom gradu. Slede **prerađivačka industrija (426.324)** i **snabdevanje električnom energijom, gasom i parom (309.725)**, dok je značajan i iznos ulaganja u **građevinarstvo (312.522)**.

U poređenju sa Čačkom i Kraljevom, investicije u Novi Pazar su znatno skromnije i fragmentisanije. Veći broj delatnosti beleži nulte ili vrlo niske iznose ulaganja, što ukazuje na užu investicionu bazu i ograničen razvojni kapacitet u pojedinim sektorima, posebno u oblasti savremenih usluga i tržišno orijentisanih delatnosti.

III Uporedna analiza investicija

Uporedna analiza investicija u nova osnovna sredstva u gradovima Čačku, Kraljevu i Novom Pazaru omogućava sagledavanje razlika u obimu, strukturi i sektorskoj orijentaciji investicione aktivnosti. Ovakav pristup ukazuje na relativni razvojni položaj svakog grada i na dominantne privredne grane koje nose investicioni ciklus.

3.1. Uporedni obim investicija

Posmatrano po ukupnom iznosu investicija, uočava se jasna hijerarhija među analiziranim gradovima. Čačak sa **11.104.847** ima ubedljivo najveći obim ulaganja, zatim sledi Kraljevo sa **7.576.685**, dok Novi Pazar sa **2.129.804** značajno zaostaje. Ovakav raspored ukazuje na različite stepene ekonomske snage i investicione privlačnosti ovih gradova.

Razlika između Čačka i Kraljeva iznosi više od trećine ukupnih investicija Kraljeva, dok je jaz između Čačka i Novog Pazara još izraženiji, što ukazuje na neravnomeran regionalni razvoj i koncentraciju kapitalnih ulaganja u razvijenijim urbanim sredinama.

3.2. Struktura investicija po delatnostima

U sva tri grada **prerađivačka industrija** zauzima važno mesto, ali sa različitim intenzitetom. U Čačku ona predstavlja ključni nosilac investicija, dok je u Kraljevu takođe dominantna, ali uz snažnu konkurenciju sektora informisanja i komunikacija. U Novom Pazaru uloga prerađivačke industrije je znatno slabija i ograničena manjim apsolutnim iznosima.

Sektor **snabdevanja električnom energijom, gasom i parom** prisutan je kao značajna investiciona stavka u sva tri grada, što ukazuje na zajedničku potrebu za unapređenjem energetske infrastrukture. Međutim, najveći iznosi zabeleženi su u Čačku i Kraljevu, dok su ulaganja u Novom Pazaru skromnija.

Posebna razlika uočava se u sektoru **informisanja i komunikacija**, koji je izrazito razvijen u Kraljevu, dok u Čačku i Novom Pazaru ima marginalan značaj. Ovaj podatak ukazuje na različite razvojne strategije i stepen digitalne transformacije lokalnih privreda.

3.3. Uloga javnog i uslužnog sektora

Investicije u **državnu upravu i obavezno socijalno osiguranje** prisutne su u sva tri grada, ali su najizraženije u Čačku i Kraljevu. U Novom Pazaru ovaj sektor ima znatno manji udeo, dok se najveći deo ulaganja u javni sektor odnosi na **zdravstvenu i socijalnu zaštitu**, koja predstavlja njegovu dominantnu investicionu delatnost.

Uslužne delatnosti poput trgovine, saobraćaja i skladištenja znatno su razvijenije u Čačku nego u preostala dva grada, što ukazuje na njegovu funkciju regionalnog privrednog i logističkog centra. Kraljevo u većoj meri kombinuje industrijske i savremene uslužne aktivnosti, dok Novi Pazar pokazuje užu i manje diverzifikovanu investicionu strukturu.

3.4. Razvojni obrasci i investicioni profili

Na osnovu uporedne analize mogu se identifikovati različiti investicioni profili gradova. Čačak se izdvaja kao industrijski i infrastrukturno orijentisan centar sa snažnim ulaganjima u proizvodnju, logistiku i javni sektor. Kraljevo pokazuje uravnoteženiji model razvoja, sa izraženim ulaganjima u industriju i informacione tehnologije. Novi Pazar, sa znatno manjim obimom investicija, dominantno se oslanja na javni sektor i osnovne infrastrukturne delatnosti, uz ograničenu industrijsku i uslužnu bazu.

IV Zaključak

Analiza investicija u nova osnovna sredstva u gradovima Čačku, Kraljevu i Novom Pazaru pokazala je značajne razlike u obimu, strukturi i sektorskoj orijentaciji ulaganja, što jasno ukazuje na neujednačen nivo privrednog razvoja ovih lokalnih sredina.

Čačak se izdvaja kao grad sa najvećim ukupnim iznosom investicija i izrazito razvijenom prerađivačkom industrijom, koja predstavlja osnovni pokretač investicionog ciklusa. Pored industrije, značajna ulaganja u energetiku, saobraćaj, trgovinu i javni sektor potvrđuju njegovu ulogu regionalnog privrednog centra sa relativno diversifikovanom ekonomskom strukturom.

Kraljevo zauzima srednju poziciju po obimu investicija, ali se izdvaja po specifičnoj strukturi ulaganja. Pored značajnih investicija u prerađivačku industriju i energetiku, posebno je izražen sektor informisanja i komunikacija, što ukazuje na potencijal za razvoj savremenih, tehnološki intenzivnih delatnosti. Ovakva struktura može predstavljati osnovu za dugoročno povećanje konkurentnosti i modernizaciju lokalne privrede.

Novi Pazar, sa znatno manjim ukupnim iznosom investicija, pokazuje ograničen investicioni kapacitet i užu sektorsku bazu. Dominantna ulaganja u zdravstvenu i socijalnu zaštitu, kao i skromna ulaganja u industriju i infrastrukturu, ukazuju na veću oslonjenost na javni sektor i manji stepen tržišno orijentisanog razvoja. Ovakav obrazac investicija sugerise potrebu za jačim podsticajima privatnih ulaganja i diverzifikacijom privredne strukture.

U celini posmatrano, rezultati istraživanja potvrđuju postojanje izraženih regionalnih razlika u investicionoj aktivnosti. Oni mogu poslužiti kao relevantna osnova za oblikovanje lokalnih i regionalnih razvojnih politika, sa ciljem uravnoteženijeg ekonomskog rasta, podsticanja investicija u proizvodne i savremene uslužne delatnosti, kao i efikasnijeg korišćenja postojećih razvojnih potencijala svakog od analiziranih gradova.